

Zorana Marković, direktorka Agencije za borbu protiv korupcije

Tužilaštvu nismo prosledili nijedan slučaj

Naši nedovoljni kapaciteti nisu mogli da dovedu do bržeg raspleta određenih slučajeva koje smo proveravali. Prema gruboj proceni, postoji između 400 i 500 funkcionera čija je imovina predmet kontrole, a ove godine će osim imovine najviših funkcionera predmet posebne provere biti i direktori javnih preduzeća i gradonačelnici

Olivera Bojić (olivera.bojic@emg.rs) foto: Darko Stanimirović

Nijedna zemlja nije iskorenila korupciju ali ju je svela na incident, što znači da se dešavaju pojedinačni slučajevi, za razliku od Srbije u kojoj je koruptivno ponašanje postalo model razmišljanja jer ne postoje stroga pravila i propisi. Svako ponašanje koje odstupa od procedura i od zakona je koruptivno ponašanje, a kao društvo i država patimo od nedostatka jasnih i preciznih procedura, kaže u intervjuu za Ekonom: east magazin Zorana Marković, direktorka Agencije za borbu protiv korupcije.

“Do sada nije bilo sistemskih mera koje bi ovu situaciju popravile. Agencija je osnovana kao institucija za preventivno delovanje i razvijamo mehanizme koji se ne uspostavljaju preko noći. Nisu zato tako ni vidljivi”, kaže direktorka te institucije na čijem je čelu godinu i po dana.

• Koliko će trebati vremena da ti mehanizmi postanu vidljivi?

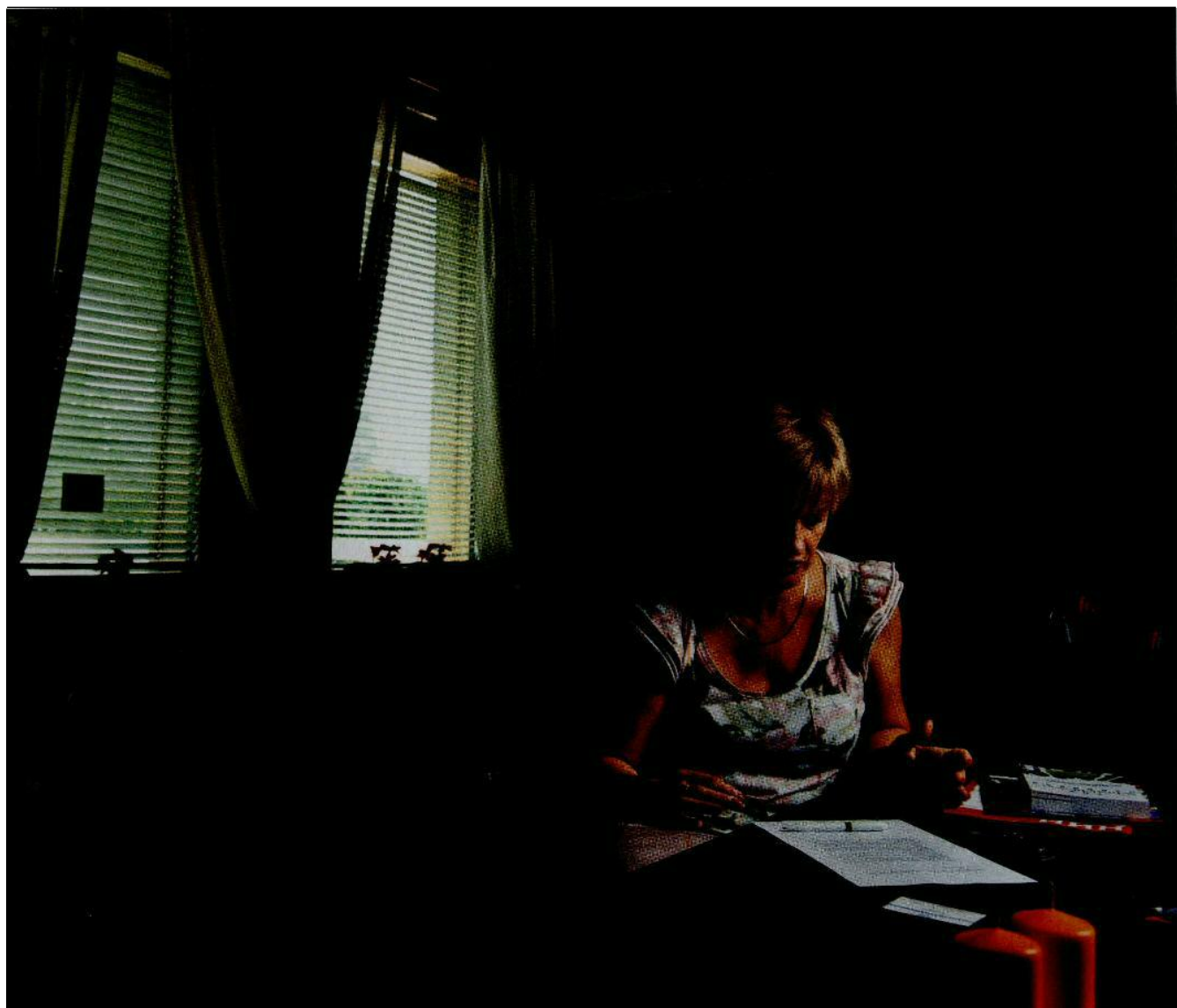
Zorana Marković: Trebaće nekoliko godina. Očekujemo da planovi integriteta budu doneti 2012. Od tada imaćemo vidljiv mehanizam koji treba da bude usvojen, ali ćemo tek od 2013. moći da merimo koliko se postupa po tim planovima. Prema tome, to je proces koji traje, kad nešto kasno započne treba vremena da se stigne do rezultata. Ipak, kažem, bolje ikad nego nikad, mi ćemo barem do rezultata doći.

• Koji su najvažniji rezultati koje je Agencija za borbu protiv korupcije do sada postigla?

Z. Marković: Najznačajnije je da smo uspeali da odgovorimo obavezama koje su po zakonu u nadležnosti Agencije za borbu protiv korupcije. Iako smo počeli da radimo sa 13 zaposlenih kolega koje smo preuzeli iz republičkog Odbora za sukob interesa, uspeali smo, dakle, da odradimo poslove. Taj broj zaposlenih je daleko ispod minimuma za kapacitete koji su potrebni za sve nadležnosti koje imamo. Prvi posao koji je

Agencija morala da organizuje jeste da javni funkcioneri prijave svoju imovinu i u toku januara 2010. primili smo oko 16.000 imovinskih izveštaja funkcionera u Srbiji. Posle toga su nastale obaveze u vezi sa odredbama o sukobu interesa, da se funkcioneri zatečeni na više funkcija u roku od 90 dana od dana početka primene Zakona opredele za onu koju će zadržati, što je iziskivalo od Agencije da organizuje adekvatnu službu koja će primati te zahteve. Tada je bilo oko 2.000 podnetih obaveštenja i zahteva. To su bila prva dva posla.

Paralelno sa tim Agencija je organizovala serije okruglih stolova širom Srbije, sa funkcionerima u cilju da im objasni propisane obaveze, šta se od njih očekuje i koje mogu imati posledice.

e: Agencija je primila do sada 18.000 imovinskih izveštaja državnih funkcionera. Šta ste na osnovu njih utvrdili?

Z. Marković: Objavili smo registar imovine na sajtu, što je bio jedan od najvažnijih poslova u radu Agencije u prvih nekoliko meseci. Zavedeno je 18.000 imovinskih izveštaja i obezbeđene su mere fizičko-tehničke zaštite tih podataka. Napravljen je program koji omogućava uvid javnosti u imovinski izveštaj u meri u kojoj je Zakon propisao da su određeni podaci iz imovinskih izveštaja javni. Svake godine po Zakonu donosimo plan i program provere imovinskih izveštaja, koje kategorije funkcionera će biti predmet provere. Prošle godine Agencija je odlučila da predmet provere budu imovinski izveštaji najviših državnih funk-

cionera, predsednika države, članova Vlade i narodnih poslanika. Ove godine smo doneli odluku da i dalje imovina najviših funkcionera bude predmet posebne provere, a osim njih dodali smo i direktore javnih preduzeća u Srbiji na republičkom nivou i gradonačelnike. Grubo rečeno, postoji između 400 i 500 funkcionera čija je imovina predmet kontrole.

e: Da li je trenutno u toku ta provera i šta ste dosad zaključili?

Z. Marković: Provera je u toku, a po Zakonu imamo ovlašćenja da proveravamo tačnost podataka sa nadležnim organima koji vode evidencije o podacima sadržanim u našem izveštaju. Tako se obraćamo MUP-u u vezi sa registracijom vozila, katastru nepokretnosti, obraćamo se bankama za uvid stanja na

bankarskim računima. Dakle, pribavljamo podatke tih institucija, upoređujemo sa onim što je nama prijavljeno, pozovemo funkcionera da nam objasni eventualnu neusaglašenost, da priloži ugovor, na primer, kad je nešto prodao ako je prodao, kopiju ugovora o kreditu ukoliko izveštaj pokaže da je zajam u pitanju. Ako se nedoumice ne razjasne, ako i dalje ostane sumnja da jedna prihodna i rashodna strana nisu usklađene, ovlašćeni smo da predmet prosledimo Tužilaštvu sa zahtevom da ta institucija zajedno sa policijom, istražnom radnjom utvrde razloge neusaglašenih podataka.

e: Jeste li do sada prosledili neke sumnjive slučajeve Tužilaštvu?

Z. Marković: Nažalost, nismo. Iz više razloga. Jeste da je prosleden izveštaj

Nenada Borojevića, direktora Instituta za onkologiju, ali to je više bila inicijativa policije. Policijskim organima dati su na uvid imovinski izveštaji Borojevića i doktora Zorana Bekića kad je usledila istraga kojom je utvrđeno da su obojica prikrili određenu imovinu i podneta je krivična prijava od strane policije. Ali nismo mi inicirali. Podvlačim nažalost, jer to znači da naši nedovoljni kapaciteti nisu mogli da dovedu do bržeg rasplesa određenih slučajeva koje smo proveravali. Inače, pošto ne vodimo istragu, smatram da ta provera ne treba da traje duže od nekoliko meseci.

e: Ustavni sud je nedavno, na vašu inicijativu, osporio ustavnost duplih funkcija. Koliko ima funkcionera sa duplim funkcijama i šta ćete preduzeti?

Z. Marković: Postoje četvorica poslanika u Narodnoj skupštini i 11 poslanika u vojvodanskoj Skupštini. Oni sada imaju obavezu da se izjasne o tome koju funkciju će zadržati. Odluka Ustavnog suda je omogućila da okončamo postupak u vezi sa zatečenim u vršenju dve nespojive funkcije i da ga sad završimo. Tu će biti postupci koji su otvoreni prošle godine i eventualno neki za koje nismo prošle godine znali, ali to se odnosi na funkcionere zatečene u vršenju više funkcija na dan 1. januara 2010. Takvih ne može biti mnogo, dakle, do sad smo ih skoro sve popisali.

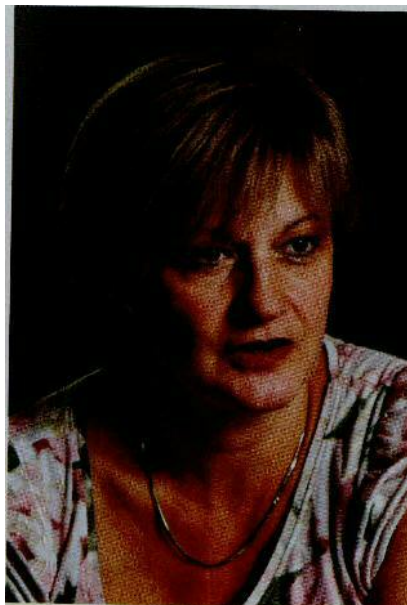
e: Šta se događa s njihovom imovinom koju su stekli na osnovu dve ili više funkcija?

Z. Marković: Tek kad slučaj uđe u zonu povrede zakona i kad donesemo rešenje po kojem određeni funkcioner ima određeni rok da prestane da obavlja jednu od funkcija i od trenutka kad prekorači taj rok a nije razrešen, eventualno je moguće da se vodi poseban postupak za utvrđivanje da li je nezakonito stekao nešto zahvaljujući toj funkciji. Ali su to najčešće neplaćene funkcije, šta da im oduzimaju.

e: Šta je onda njihov interes ako ne zarađuju novac na tim mestima?

Z. Marković: U ovom slučaju nije stvar u novcu, već u njihovom uticaju. Ima dosta neplaćenih funkcija, novac nije njihov osnovni motiv već partijska pripadnost. Posle odluke Ustavnog suda sad postupci mogu da se nastave i okončaju pa će slučaj četvorice narodnih poslanika koji su istovremeno gradonačelnici moći da se završi.

e: Koliko zapravo možete da uradite pošto se Agencija finansira iz budžeta, da li vas to ograničava?

Imamo primer zloupotreba invalidskih penzija za koje su svi iz PIO fonda tvrdili da postoje interna pravila koja su onemogućila korupciju. Analizirali smo njihove procedure i našli dvadesetak šupljina, ali nismo još dobili odgovor od Fonda PIO da li su nešto promenili. Ubrzo im ističu rokovi

Z. Marković: Šta bi bila alternativa? Nije budžetsko finansiranje smetnja ni za šta. Budžetsko finansiranje daje sigurnost da ćete dobiti novac koji vam je potreban za rad. Problem je ako se traži budžet i ne bude odobren ili bude umanjnjen. Agencija jeste državni organ koji je Skupština formirala da radi na preventivnim mehanizmima. Imamo onoliko novca iz budžeta koliko smo za sada tražili.

e: Agencija je počela da radi na novoj Strategiji za borbu protiv korupcije u Srbiji, šta će promeniti u odnosu na prethodnu i šta očekujete od novog dokumenta?

Z. Marković: Inoviraćemo dokumente koji nemaju dobru metodologiju za sprovođenje i ocenjivanje. Smatramo da postojeća Strategija iz 2005. nije vremenski oročena, to jest ne zna se za ko-

ji je period doneta. Akcioni plan iz 2006. nema u svim segmentima konzistentne indikatore i merila, negde su se pobrkali ciljevi sa aktivnostima, jako ga je teško pratiti. Strategija koja se radi planirana je za period od pet godina, a Akcioni plan treba da precizno definiše obaveze republičkih organa i vlasti.

e: Borba protiv korupcije je jedan od osnovnih zadataka Srbije na putu evropskih integracija. Koji je nivo korupcije prihvatljiv za Evropsku uniju?

Z. Marković: Samo na nivou incidenta. Nijedna zemlja nije iskorenila korupciju, ali je jeste svela na incident, što znači da kad se desi, onda je u pitanju pojedinačan slučaj a ne ponašanje koje je proisteklo iz nepostojanja propisa i procedura.

U Srbiji, imamo primer zloupotreba invalidskih penzija za koje su svi iz PIO fonda tvrdili da postoje interna pravila koja su onemogućila stvaranje korupcije i da su to incidentne situacije gde pojedini službenici uzimaju po 4.000 evra za rešavanje zahteva. Onda smo mi analizirali njihove procedure i našli dvadesetak šupljina u toj internoj proceduri, koje zaista jesu koruptivne. I nismo još dobili odgovor od Fonda PIO da li su nešto promenili, ali ubrzo im ističu rokovi.

e: Van domašaja Agencije ostaje ekonomska sfera društva, odnosno kompanije, biznis i preduzetništvo. Smatrate li da su time vaše nadležnosti prilično sužene?

Z. Marković: Nisu, ne možemo raditi sve. Moramo se fokusirati na organe vlasti, zbog toga smo i osnovani. Ali, mislim da je jako dobro što u okviru Privredne komore Srbije (PKS) postoji Grupa za globalni dogovor, koja ima za cilj podizanje etičkih standarda u biznisu. Sa tom grupacijom Komora u korak prati naše aktivnosti, jer etički standardi u poslovanju jesu integritet u kompanijama. Planovi integriteta koje radimo za državne institucije su, takođe, nešto što je primenjivo na kompanije. Agencija ne može, prema zakonu, da obaveže kompanije i preduzetnike da ih donesu kao što možemo državne institucije, ali na njihov zahtev zajedno sa njima to radimo.

e: Najavili ste otvaranje kancelarija Agencije u unutrašnjosti. Koliko će to doprineti u borbi protiv korupcije?

Z. Marković: Probaćemo u toku naredne godine sa nekim pilot projektom da otvorimo tri kancelarije. Nadam se da ćemo imati sredstva za to. Te kance-

larije će koordinirati našu mrežu spoljnih saradnika koja treba da pomogne praćenju i sprovođenju finansiranja političkih aktivnosti. Predstoje nam izbori, parlamentarni i lokalni 2012. i neophodna nam je monitoring mreža.

e: Šta očekujete da će doneti ukidanje imuniteta poslanicima, šta to podrazumeva?

Z. Marković: Očekujem da se imunitet svede u one okvire u kojima je trebalo i da ostane. Dakle, narodni poslanici moraju biti zaštićeni od reči izgovorene u obavljanju svoje poslaničke funkcije. Nažalost, u prošlom periodu je došlo do proširivanja imuniteta preko svih dozvoljenih granica za jednu državu, što se mora ograničiti. Mora se naći ravnote-

Četvorica poslanika u Narodnoj skupštini i 11 poslanika u vojvođanskoj Skupštini imaju duple funkcije i sada imaju obavezu da se izjasne o tome koju će zadržati

ža da oni ne budu iznad zakona, ali da budu zaštićeni za izgovorenu reč.

e: U čijoj su nadležnosti javne nabavke i kako to da nisu u vašoj kad upravo u ovoj oblasti ima najviše korupcije? Ko treba time da se bavi?

Z. Marković: Uprava za javne nabavke i Komisija za zaštitu ponuđača su osnovane kao dve institucije koje treba da prate sisteme javnih nabavki. Sa predstavnicima tih institucija inicirali smo nekoliko sastanaka da vidimo gde je problem, odnosno, zašto i pored njihovog delovanja percepcija o korupciji u toj oblasti je tako visoka. Ovih dana se okončava Twinning program koji te dve institucije imaju o jačanju kapaciteta javnih nabavki u Srbiji, sačekaćemo rezultate tog programa pa ćemo dati preporuke.

Ono što mogu da kažem jeste da smo utvrdili da Zakon o javnim nabavkama ima određenih manjkavosti u pogledu nadležnosti ovih institucija jer ni jedna ni druga nemaju one nadležnosti koje su neophodne da bi se ta oblast kontrolisala.

e: Agencija je predložila razrešenje direktora Radio-televizije Srbije (RTS) Aleksandra Tijanića, a on je podneo žalbu. Šta se sada događa?

Z. Marković: Direktor RTS-a je po Zakonu o javnom radio-televizijskom servisu Srbije javni funkcioner imajući u vidu da je to institucija koju je osnovala Republika Srbija. U tom smislu on je javni funkcioner, što je njemu i objašnjeno, kao i članovima Upravnog odbora RTS-a koji su se prošle godine oglašili o tu obavezu. Upravnom odboru je istekao mandat i nedavno je imenovan novi UO RTS-a i oni su svi podneli imovinske izveštaje na vreme, međutim Tijanić i dalje nije podneo svoj. I Agencija mu je izrekla meru upozorenja zbog povrede zakona i pozvala da u određenom roku dostavi izveštaj. Ali on je i to propustio. Tako je sledeća mera koja stoji na raspolaganju Agencije inicijativa za razrešenje dužnosti direktora. Onog dana kad je primio tu odluku, on je imovinski izveštaj podneo i istovremeno predajući žalbu i tužbu. Konačnu odluku Odbor Agencije je doneo na sednici pre nekoliko dana odbijanjem žalbe. On ima mogućnost vođenja upravnog spora protiv odluke Odbora Agencije a UO RTS obavezu da Agenciju obavesti kako je postupio po našoj inicijativi. ✖